

Esitämme että aikapankkitoiminnalle turvataan kahden vuoden euroverovapaa selvitysaika hyvinvointia edistävän toiminnan mahdollistamiseksi ja yhteiskunnallisten vaikutusten arvioimiseksi.

Miksi euroverotus ei sovi aikapankkitoimintaan

Verohallinnon uuden ohjeistuksen mukaan ("Luonnollisen henkilön tekemän talkoo-, naapuriapu- ja vaihtotyön verotus", 4.11.2013) aikapankkitoiminta tulkitaan veronalaiseksi vaihtotyöksi, ja ohje painottaa selkeästi erontekoa erityistä tai ammatillista osaamista vaativan avun ja vähäisen tai ei-ammattillisen osaamisen avun välillä. Tämä on vastoin Stadin Aikapankin pääperiaatteita ja uhkaa lamauttaa ja marginalisoida kansalaisten omaehtoista toimintaa.

Vastustamme aikapankin euroverotusta pääasiallisesti seuraavista syistä:

- Ohjeistuksessa esitetään, että ammattitaitoa vaativa työ olisi aikapankissa aina veronalaista toimintaa. Kun tovit näin rinnastetaan euroihin, ei tunnusteta aikapankkitoiminnan keskeistä lähtökohtaa eli sitä, että kaikkien tunnit ovat yhtä arvokkaita jäsenten ammatista tai erityisosaamisesta riippumatta (1 tovi/1 työtunti). Tämä periaate mahdollistaa radikaalisti tasavertaisen lähtökohdan aikapankissa tarjottavan avun saannille: kaikkien aika ja avun tarve ovat yhtä arvokkaita. Aikapankissa ansaittuvien tovien muuttaminen euroiksi käypään markkina-arvoon ja palvelujen verottaminen johtaa tämän tasavertaisuuden periaatteen menettämiseen.

- Tovit ovat sidottuja aikapankin periaattein toimivaan ympäristöön, jossa toteutuu oikeudenmukainen ekologinen ja sosiaalinen kestävyys, eikä esim. taloudellisen voiton tavoittelu tai tehokkuus. Tovit säilyvät yhteisössä ja lisäävät hyvinvointia paikallisella tasolla.
- Aikapankissa tarjotaan myös paljon sellaista apua, jolle on keinotekoisista laskea käypää arvoa euroissa, koska palvelulle ei ole vastinetta markkinoilla.

Hyödyt aikapankkitoiminnan selvitysjasta

Jos vielä kokeiluasteella oleva aikapankkitoiminta pääsee kehittymään selvitysjajan puitteissa, voidaan arvioida vapaan ja läpinäkyvän toiminnan hyödyt ja toisaalta sen mahdollisen verotuksen seuraamukset yhteiskunnassa. Selvitysaikana voidaan perusteellisemmin selvittää aikapankin sosiaalisia vaikutuksia ja sitä, onko lainsäätäjien tarpeen muuttaa tuloverolainsäädäntöä ja sen sisältämää laajaa tulokäsittelyä. Aikapankkitoiminta on jo nykyisellään kehittänyt uudenlaisia tapoja tuottaa ja jakaa hyvinvointia tasa-arvoisella ja eettisellä tavalla. Selvitysjajan kuluessa on mahdollista kokeilla, minkälaisen aseman aikapankit voivat saada suhteessa julkiseen sektoriin sekä paikallisiin yhteisöihin ja elinkeinotoimintaan. Aikapankkien ja aikaan perustuvien "toviverojen" avulla voidaan tukea yleishyödyllisiä yhteisöjä ja kestäväää elämäntapaa rakentavaa paikallistaloutta.

Helsingin kaupunki on jo esittänyt tukensa Stadin aikapankille 3.9.2012 hyväksymässään globaalien vastuun strategiansa. Sen luvussa "Taloudenhoidon

vastuullisuus ja harmaan talouden torjunta" todetaan: "*Sosiaalisen kestävyuden, kaupunkilaisten omaehtoisen elämän ja talouden vakauden edistämiseksi kaupunki selvittää, miten se voi tukea aikapankkien toimintaa.*" Tätä selvitystyötä ei saa keskeyttää toimintaa rajoittavalla verotuksella.

Kansalaisten oma-aloitteisuudesta liikkeelle lähtenyt aikapankkitoiminta on tärkeä sosiaalinen innovaatio ja kokeilu suomalaisessa hyvinvointivaltiossa, jonka mahdollisuuksien menettäminen tutkimatta olisi suuri vahinko.

Tutkimus ja selvitettävää kysymyksiä

Nämä ovat esimerkkejä kysymyksistä joihin tulisi kahden vuoden selvitysaikana saada vastauksia sekä tutkimusten että poliittisen keskustelun kautta:

1 Mitä on aikapankki ja sen asema

- Ketkä käyttävät aikapankkeja? Miksi?
- Miksi omaa osaamista halutaan jakaa aikapankeissa?
- Minkälaiseen avun tarpeeseen aikapankeista haetaan apua?
- Miten ja minkälaisissa tilanteissa aikapankeissa tarjottavat palvelut täydentävät julkista palveluntarjontaa?
- Vähentävätkö hyvin toimivat aikapankit julkisten palvelujen tarvetta tai painetta niiden käyttämiseen?
- Syrjäyttävätkö aikapankeissa tarjottavat palvelut nykyisiä palveluja?
- Miten aikapankeissa tehdyt vaihdot vahvistavat pienituloisten hyvinvointia ja taloutta?

- Miten erilaiset ryhmät hyötyvät aikapankista: vanhuksat, lapsiperheet, vammaiset, mielenterveyskuntoutujat, työttömät, maahanmuuttajat ym.?
- Mitä aikapankkitoiminnan kuihtumisen takia menetettyjen yhteiskunnallisten hyötyjen rahalliset seuraukset voisivat olla? Miten arvioidaan ne aikapankkitoiminnan hyödyt, jotka tukevat Suomen sosiaalipoliittisia tavoitteita? Mikä on jo toimivien rakenteiden arvo esim. syrjäytymisen ehkäisyssä, asukkaiden omaehtoisessa toiminnassa ja yhteisöllisyyden rakentumisessa, vanhusten hoidossa, kestävässä kehityksessä, tasa-arvon toteutumisessa jne.?

2 Mitä ongelmia vaihtotyön verotuksen nykyohjeistuksesta aiheutuu

- Miten tavalliset kansalaiset pystyvät määrittelemään toteutettavan palvelun käyvän arvon? Entä sen mahdolliset veroseuraamukset itselleen?
- Miten aikapankkitoiminnan verotuksen pohjaksi tulkittu vastikkeellisuus poikkeaa esim. yhdistysten tai urheiluseurojen vapaaehtoistyöstä?
- Onko mielekästä tehdä vain sellaista työtä, mitä ei kunnolla osaa, jos ammattitaitoinen apu on verotuksen piirissä?
- Millaisia vaikutuksia avun verotuksella olisi kansalaisten lain kunnioittamiseen?

3 Mitkä ovat aikapankkitoiminnan rajat: väärinkäyttöriskit ja rakenteelliset mahdollisuudet?

- Mitä ihmisille ja yhteisöille aikapankkiin liittyminen merkitsee?
- Mikä merkitys toiminnalla on yhteiskunnalle?

- Miten uusi talous/solidaarisuustalous/ yhteisvarat- keskustelut selkeyttävät kysymystä?
- Miten aikapankin periaatteet määrittelevät toimintaa: Mitkä prosessit ohjaavat periaatteiden määrittelyä?
- Miten turvataan aikapankkien eettisyys ja laillisuus?
- Onko aikapankkitoiminnalla kilpailutilannetta vääristävää vaikutusta?
- Miten aikapankkien omavalvonta toimii?
- Miten ammatinharjoittajat todellisuudessa hyötyvät aikapankista verrattuna avoimilla markkinoilla toimimiseen? Millaisia muita ansaintatoiminnan muotoja esiintyy ja ovatko ne uhka vapaalle kilpailulle?
- Ovatko markkinoilla tarjottavat vastaavat palvelut käytännössä todellisia vaihtoehtoja niiden tarvitsijoille.

4 Vaihtoehto euroverotukselle?

Stadin Aikapankki ei hyväksy euroverotusta, mutta ei myöskään halua kiertää veroja.

- Mikä merkitys aikapankkitoiminnalla on hyvinvointipolitiikan näkökulmasta?
- Minkälaisia mahdollisuuksia aikapankin sisäisellä toivierolla on?
- Mikä on aikapankkien suhde julkisiin toimijoihin? Minkälainen se voisi olla?
- Millaista tulonmenetetyistä verottajalle aikapankkitoiminnan euroverovapaudesta aiheutuisi? Mitä kustannuksia toisaalta verojen määrittelystä, keräämisestä ja valvomisesta aiheutuisi?

5 Mitä mahdollisuuksia ja vaikutuksia aikapankin toivitoiminnalla on talouden demokratisoimiselle?

Täydentävät yhteisövaluutat kuten aikapankit ovat nouseva keskustelun aihe kansainvälisesti:

- Mitkä ovat toivien mahdollisuudet paikallisvaluuttana? Miten aikapankkitoimijat määrittelevät toivit? Kuinka toivien käyttö synnyttää sosiaalisia suhteita eri lailla kuin rahataloudessa toimiminen? Mitä etuja/rajoitteita toiveilla on suhteessa euroihin?

Aikapankin tulevaisuuden mahdollisuudet?

Globaali sosiaalinen ja ekologinen kriisi on lisännyt kansainvälisesti aikapankkien suosiota. Aikapankit ja täydentävät valuutat laajemminkin nähdään tarpeellisina välineinä, joiden avulla voidaan rakentaa ja vahvistaa hyvinvointia lisääviä suhteita sosiaalisesti kestäväällä ja osallistuvalla tavalla. Aikapankkien tulevaisuuden sovelluksia pohditaan yhä enemmän maailmanlaajuisesti. Koska Suomessa on jo vilkasta aikapankkitoimintaa, Suomella olisi mahdollisuus olla eturivissä mukana tällaisessa kansainvälisestäkin merkittävässä keskustelussa.

Mitä muutoksia vaaditaan aikapankin mahdollisuuksien toteutumiseksi

Verohallinnon ohjeistuksen muutos? Lakimuutos? Muita vaihtoehtoja?

Mahdollisia tutkijoita ja selvityksen tekijöitä

Helsingin Kaupunki, Solidaarisuustalous ja commons tutkijat, Stakes, THL, Vasemmistofoorumi, Yliopiston eri tutkijat ja yksiköt

LIITTEET

STAP: Julkinen kannanotto aikapankkitoiminnasta
STAP: Lausunto ohjeistusluonnoksesta verottajalle